

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאוצר תורתו של

ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

הגליון הבא יצא לאור א"ה לקראת שבת מברכים ניטן

שבת מברכים אדר [משפטים] תשפ"ה
ג'יון נב

עניני הפרשה

בין אדם למקום אין פשרות

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא א). וברש"י כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים. אמנם בגמרא מצינו כמה פעמים שבא הוי"ו למעט הגם שבדרך כלל אתי וי"ו לרבות (עי' נדה לב ע"ב ובתוד"ה למעוט). ואפשר לומר דגם הכא נאמר ואלה בוי"ו כדי למעט, דהנה קי"ל (סנהדרין ע"ב) דמצוה על הדיין לבצוע ולעשות פשרה, ועי' **בעל הטורים** כאן שכתב דתיבת המשפטי"ם נוטריקון הדיין מ'צוה ש'יעשה פ'שרה ט'רם י'עשה מ'שפט, עי"ש.

אולם וודאי שזה רק בדברים שבין אדם לחבירו, אך בדברים שבין אדם למקום חלילה לעשות פשרה ולהקל בהם אפילו כקצו של יו"ד.

על כן אמר קרא ואלה המשפטים בוי"ו, למעט דרק בדברים שבין אדם לחבירו מצוה על הדיין לעשות פשרה טרם יעשה המשפט, אך **בדברים שבין אדם למקום חובה על כל אדם לעשותם בשלימות ללא כל פשרות כלל וכלל.**

אמונת אברהם

הזהירות בזילותא דבי דינא

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא א). ורש"י הביא דרשת חז"ל במכילתא, למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש.

ויש לומר עוד טעם למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, דבא לרמז על הזהירות שלא יגרמו הדיינים לזילותא דבי דינא, דהנה כבר הביא רש"י לעיל בסוף פרשת יתרו, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה.

ולפי זה יש לומר דלכן הסמיך הכתוב פרשת דינין לפרשת מזבח, כדי שמן המזבח ילמדו דייני ישראל קל וחומר שלא יגרמו במעשיהם זילותא דבי דינא (עי' ב"ב לב ע"א וברשב"ם), דמה אם הקפידה התורה על אבנים שאין בהם דעת שלא לבזותם, על אחת כמה וכמה שיש להקפיד מאד על זילותא דבי דינא.

אמונת אברהם

מילי דרמיזא

מכת"ק רבינו זי"ע בקונטרס הגימטריאות

"וצונו על מקרא מגילה" (687)
"ג פעמים תיבת 'מדה' (687)

הרמז בזה הגימ' כי מקרא מגילה מעורר ה"ג מדות הרחמים, כמבואר במקו"א (ראה בגליונו מדור 'מילי דאגדתא').

"לכפר על נפשותכם" (1326)
"משנה למלך אחשורש" (1326)
"שק תעניית" (1326)
"ישתבח שמך לעד מלכנו" (1326)

ואפשר לומר [השייכות בין כל הנ"ל העולים בגימ' שוה] כי על ידי שק ותענית [שק ואפר יצע לרבים, 'צמו עלי'] זכו ישראל 'לכפר על נפשותם' [על שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ושהשתחוו לצלם] ולנס של פורים ומרדכי זכה להיות משנה למלך אחשורש. ואחז"ל (מדרש משלי ט) שימי הפורים לא יהי' נבטלים לעולם וכן אמרו (מגילת יא ע"א) כי קריאת המגילה הוא כמו הלל זהו 'ישתבח שמך לעד מלכנו'.

ברכות אבי

...הייליגער באשפער! אנו יושבים בסעודה הקדושה של פורים שנאמר בו "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", היינו כשלוקחים יהודי ובודקים את מהותו הרי בכל צד תמצאנו 'יהודי', ישר והפוך, כמו התניבה 'המה', שאפשר לקרוא הלוך וחזור והכל נשאר 'המה', 'אשר ישלטו היהודים המה', בפורים נכנס יין יצא סוד ונתגלה מהותו שרוצה יהודי אך התקרבות להשי"ת...

הייליגער טאטע! אני מבקש שיהיה כבר גאולה כוללת של כלל ישראל... עתה הלילה הקדוש של פורים של "מה שאלתך ותנתן לך ומה בקשתך עוד ותעש", מה שמבקשים בבחינת 'עוד', "עוד ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים כו' ונערים ממשתה נגינתם".

הייליגער טאטע! הלב כואב ודואב על כל הבקשות שבאים אלינו מדי יום ביומו הן בעניני רפואה והן בעניני פרנסה, ונחת ובנים, הייליגער טאטע! כמה יהודים יש כואבים שעדיין אין להם זרע של קימא והם בוכים וממררים ומר בלבותם, כמה אידישע קינדער צריכים להנשא ועדיין לא מצאו את זיווגם, איננו יודעים איזה צער גדול יותר, אבל עכ"פ זהו כאב גדול, וכמה לבבות יהודים דואגים שעדיין אין להם פרנסה, **הייליגער טאטע!** אתה שאתה כולל את כל העולם ואתה משותף עם כל כאב יהודי, אחינו כל בני ישראל הנתונים כו', מבקשים אנו עתה בעת רצון בשם כל ישראל, המקום ירחם עליהם כו'...

טייערע אידן! אל תניחו אותי לבד, כולכם התפללו עתה מעומק הלב! לא להשאיר הזדמנות זו בלי כלום, אלא שכל אחד יכניס את לבו בתפילה ויציאם מצרה לרווחה וכו', והרבונו של עולם ב"ה וב"ש בוודאי לא ידחנו, ... איננו מבינים איך ואין לנו עצות איך אבל על כל פנים על ידי תשובה שלימה נזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו ... שיהיה כולו 'ברוך' דהיינו ברוך ה' לעולם אמן ואמן, ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה וברוך ה' אלקי ישראל, עושה נפלאות לבדו, וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן.

מתוך שיח"ק רבינו זי"ע שנאמרה בהשתפכות הנפש - שולה"ט פורים תשד"מ

מילי יקרא

מסירות נפשה של אסתר לביטול הגזירה

"כל עבדי המלך וגו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית לבד מאשר ישיט לו המלך את שרביט הזהב וחייה וגו'. ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי" (אסתר ד, יא-טז).

בס"ד אפשר לבאר הטעם שסיכנה אסתר את עצמה באופן זה, [דלכאורה הרי אם תאבד אסתר עאכ"כ שיהיו בי ישראל נתונים בצרה גדולה] עפ"י מה שאמרו חז"ל (תענית כט ע"א) שבימים ההם היה חק קבוע שאם גזרו גזירה ועד שלא התבצעה מת אחד מהמלכות אז בטלה הגזירה.

על כן חשבה אסתר, ממה נפשך, אם המלך ירצה אותה וישיט לה את שרביט הזהב אז תתחנן אליו לבטל את הגזירה, ואם לא ירצה בה אז תיהרג ותבטל הגזירה מחמת מיתת המלכה, ומסרה עצמה על קידוש ה'.

וזהו שאמרה 'וכאשר אבדתי אבדתי', ר"ל כאשר 'אבדתי' את עצמי, 'אבדתי' את הגזירה.

קו' בנאות דשא (עמ' קפה)

בענין אמאי לא התגרשה אסתר כדי שלא תאסר על מרדכי

במס' מגילה (טו ע"א) דרשו, **"וכאשר אבדתי אבדתי, כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך. פירש"י**, אבדתי ממך, ואסורה אני לך, דאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה, וברצון אסורה לבעלה. והקשו **התוס'** (ד"ה כשם), וא"ת אמאי לא היה מגרשה ותהא מותרת להחזירנה, י"ל לפי שכל מעשה הגט הוא ע"פ עדים והיה ירא פן יתפרסם הדבר למלכות. עיין **רש"ש** שהקשה מדעת עצמו וכן מצא **ברשב"א**, ממשנה דגיטין פ"ו ע"א דהכותב גט בכתב ידו ומסרה בלי עדים אין הולד ממזר משום דהו"ל גט מדאורייתא, ואם כן היה לו למרדכי לגרשה בכתב ידו בלא עדים כדי שתנצל מאיסור דאורייתא, והניחו בתניה, עי"ש. [וברשב"א כתב עלה: 'אלא שדברי אגדה הן ואין משיבין עליהן']. ולענ"ד אפשר לתרץ דכל הקושיא הוא רק לפי הדרשה לעיל י"ג ע"א **'זתהי לו לבת, אל תקרי לבת אלא לבית'**, [דעפ"י שיטתו אכן נדרש כאשר אבדתי וגו' שאמרה 'כך אובד ממך' וכפירש"י שנאסרה עליו]. והנה בעל הדרש שם הוא

עניני דיומא

הקדמת פרשת זכור לפורים להרבות את השמחה

בענין סמיכתו והקדמת פרשת זכור ליום הפורים, עי' מש"כ בס' **החינוך** (מצוה תרג) לפי שהוא מענינו של יום הפורים לפי שהמן הרשע היה מזרעו, עי"ש. ולענ"ד נראה להוסיף ולפרש הטעם בזה מפני שמגדיל את הנס של פורים, דהיה ממוקם לטעות ולחשוב שלמעשה לא היה המן מבצע את הדבר אשר זמם להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים, וכפי שתמה ונחרד אחשוורוש (אסתר ז, ה) **"מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לעשו כן"**, אשר 'מלאו' לבו, פירוש שלבו מלא ברשעות ואכזריות ללא שמוץ מדת הרחמים, הרי נראה שזו מעשה אשר אפילו שונאי ישראל לא יעשו כדבר הרע הזה. אך כדי לאפוקי ממחשבה זו, מקדימין קריאת פרשת זכור, מחיית עמלק, לנס פורים, כדי שנשכיל ונדע כי הבוחן כליות ולב ית"ש ידע שעמלק הוא מקור הרע וכולו רע ועצם הרע ולכן נצטוונו **"תמחה את זכר עמלק"**, שאסור להשאיר ממנו שום זכר, וביותר מוכח עפ"י מה שאמרו ז"ל (מגילה יב ע"ב) **"במדה שאדם מודד מודדין לו"**, וכיון שהקב"ה חרץ גורלו של עמלק למחותו לגמרי עד השורש, הרי זה מלמדינו כי אכן זאת היתה מדתו וזממו לעשות עמנו ר"ל ובראותינו את **עוצם הרשעות והרוע של עמלק, נשכיל להבין את כוחו הרע של המן הרשע**, שהוא מזרע עמלק וממשיך דרכו ומדתו, שאכן 'מלאו' לבו לעשות כאשר זמם, ולולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם הרי לא נשאר שריד ופליט משונאיהן של ישראל.

לכן שפיר מקדימין קריאת פרשת זכור לפני פורים כדי שעי"י ידיעה זו, נבין את גודל הנס שנעשה לנו בפורים, ונוסיף ונרבה להודות להש"י בשמחה אשר ברחמי הרבים הפר את עצתו וקלקל את מחשבתו והשיב לו גמולו בראשו.

מכת"ק [פר' זכור תשמ"ב]

רבינו זי"ע בקריאת קייטל בשו"ה ט' פורים תשמ"ה

השפעת י"ג מידות של רחמים ע"י מקרא מגילה

ולפי זה יש להבין שמה שאמר המן (אסתר ג, ה) **"ודתיהם שונות מכל עם"** היתה כוונתו על תורה שבע"פ, שבזה הם שונים מכל עם.

ומובן בזה המבואר בתנא דבי אליהו שתיבת ויעבור הנאמר אצל מרדכי דומה לתיבת ויעבור הנאמר אצל משה בעת שנתגלו י"ג מדות הרחמים, היינו כי היות שכל גזירת המן נתבססה על שהיתה עיניהם של אחשוורוש והמן רעה על תורה שבע"פ, על כן ביקש מרדכי שהתורה שבע"פ עצמה תמליץ טוב על ישראל, והתורה שבע"פ היא הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, ממילא בזה עורר מרדכי זכות הי"ג מדות של רחמים.

וזהו מאמר הכתוב (שם ה, א) **"ותלבש אסתר מלכות"**, כמבואר בפתח אליהו (תיקו"ז יז) **מלכות פה תורה שבע"פ קרינן לה**, היינו שאסתר לבשה זכות תורה שבע"פ והי"ג מדות של רחמים.

ולפי זה מובן לנכון, שכאשר ראו ישראל מה שעשה הקב"ה להציל כבודה של תורה שבע"פ, וגם ראו ההתעוררות של י"ג מדות הרחמים, ממילא קיבלו אז מחדש את התורה שבע"פ מאהבת הנס, והבין בס"ד.

ובזה מובן ג"כ מה שמוזבא במאור **ושמש** (ויזי פורים) בשם האר"י הק' (פע"ח שער הפורים פרק ה-ו) **שבפורים מתעוררים י"ג מדות הרחמים**.

וגם מובן בזה מה שמזל אדר דגים, כי דגים ר"ת י"ג מ'כילין ד'רחמי (עי' קהלת יעקב ערך דגים).

ולפי זה נעים להבין אמרם ז"ל **מגילה נקראת ביל"ב ביל"ב ביל"ב בט"ו**, כי ידוע מה שמבואר בספרים הק' (אוהב ישראל פורים) בפירוש הפסוק (אסתר ט, כח) **והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור**, שבכל שנה ושנה בכל דור ודור בעת שקורין את המגילה ומזכירים הנסים, נתעוררים וגם נעשים עוד הפעם נסים הללו, וא"כ בכל פעם בקריאת המגילה מתעוררים שוב הי"ג מדות של רחמים שהם ה' ה' ואח"כ הי"ג מדות.

ולזה רומזת ההלכה מגילה נקראת ביל"א וט"ו שעולים כ"ו כמנין הוי"ה ב"ה, ביל"ב וי"ד שעולים עוד הפעם כ"ו, ובי"ג, נמצא מרומז בזה ה' ה' וי"ג מדות הרחמים. וזהו הרמז בפסוק **"ודובר שלום לכל זרעו"** כי תיבת 'שלום' בחשבון מס סתומה עולה כמנין י"ג פעמים 'חסד'.

מילי דאבא

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יותר. (מגילה ב ע"א).

בתנא דבי אליהו (פרק א) דרשו חז"ל גזירה שוה מהכתוב (אסתר ד, יז) **ויעבור מרדכי להכתוב** (שמות לד, ו) **ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון וגו'**, עיין שם לענינם. ואפשר להוסיף בס"ד שהגזירה שוה של ויעבור ויעבור מורה שמרדכי הצדיק המשיך ועורר אז את הי"ג מכלילין דרחמי.

ואולי הכוונה שבאותן הצומות של מרדכי ואסתר קיימו מה דאיתא במס' ראש השנה (יז ע"ב) על הפסוק ויעבור ה' אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפילה ואמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, וזהו הפי' ויעבור מרדכי, שאמרו אז את הי"ג מדות.

ואפשר לומר שזה מרומז במשנה, **מגילה נקראת ביל"א ובי"ב וכו', כי י"א וט"ו עולה שם הוי"ה, וכן י"ב וי"ד עולה ג"כ שם הוי"ה, וי"ג רומז על הי"ג מדות, נמצא רמז בזה על ה' ה' וי"ג מדות, [כי לפי האר"י ז"ל (ע"ח שער יג פרק ט) ב' השמות אינם ממנין הי"ג מדות, רק התחלת הי"ג מדות הוא משם אל], ודו"ק.**

ובהרחב ביאור יש לומר בהקדם מאמרם ז"ל (שבת פח ע"א) **ויתניצבו בתחתית ההר** (שמות יט, יז) **מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש,**

וכ"ק אבי אדמו"ר **צוק"ל** הביא בזה קושיית **התוס'** (שם ד"ה כפה) למה היה צריך לכפותם, והלא כבר הקדימו נעשה לנשמע, והביא ממדרש תנחומא (נח, ג) שהכפיה היתה על תורה שבעל פה, עיין שם בדבריו הק' (צדקת יוסף פר' תצוה), ולפי זה נמצא שחזרו וקיבלו אז מאהבה את התורה שבע"פ.

ונראה לומר טעם למה קיבלו אז מאהבה את התורה שבעל פה, כי מבואר במדרש (שמו"ד מז, א) שעיקר ההבדל בין ישראל לאומות העולם הוא בתורה שבע"פ, עיין שם.

הגהות וחיידושים על מסכת ראש השנה

מאת הרב הגאון האמתי מופת הדור כמוהר"ר צבי הירש חיות זצ"ל חונה בק"ק זאלקווא והגליל

ראש השנה ד' ע"א:

מאי קא מבשר נביא לישראל כו' בשכר שחביבה כשגל.

נ"ב צע"ג איך נופל לשון 'מבשר נביא לישראל' על מקרא זה אשר הוא בתהלים והוא 'כתובים' ולא נאמר רק ברוה"ק ולא בנבואה, ובפרט שמקרא זה נתיחס לבני קרח והם לא היו נביאים, ועי' רש"י מגילה י"ד ע"א¹ ובשום מקום לא מצינו שחכז"ל יכנו מקרא בכתובים בלשון אמר נביא וצע"ג.

וכתב רבינו על הגליון:

עיין דברי הימים א, כ"ה בפירוש שהי נביאים

ועיין שהש"ד פ"ד אות ג"

ואח"כ ראיתי שתלית [שתהלה לה' ית'] כונתי לדעת הגר"א בגליון הש"ס מגילה יד

ע"א בשם סדר עולם¹ אברהם אבא לייפער

עיונים וביאורים:

- א. בגמ' שם הביאו הפסוק (נחמיה ב, ו) "והשגל יושבת אצלו" האמור אצל דריוש, ושאלו בגמ', מאי 'שגל', אמר רבה בר לימא משמיה דרב, כלבתא, והקשו, אלא מעתה דכתיב (תהלים מה, י) "בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימין בכתם אופיר", ואי שגל כלבתא היא, מאי קא מבשר להו נביא לישראל, הכי קאמר בשכר שחביבה התורה לישראל כשגל לעובדי כוכבים, זכותם לכתם אופיר וכו', ע"כ.
- ב. מזמור זה פותח "למנצח על שושנים לבני קרח" וגו'.
- ג. ד"ה נבואה שהוצרכה לדורות, עיי"ש שהביא רש"י מסדר עולם את מנין המ"ח נביאים ולא הזכיר ביניהם את אסף ואת בני קרח.
- ד. שם פסוק א: וַיִּבְדֵּל דָּוִד וְיִשְׂרָאֵל לְעִבְדָה לְבָנֵי אֶסָף וְהִימָן וַיְדֹתֵן הַנְּבִיאִים בְּכַלְדוֹתָו וגו'. (וראה בהערה הבאה).
- ה. דאיתא שם: "רב ורבי יוחנן, רב אמר אסף והימן וידותון ושלשה בני קרח ועזרא, ר' יוחנן אמר אסף והימן וידותון אחד, ושלשה בני קרח אחד, ועזרא, על דעת רב אין אסף בכלל בני קרח, על דעת ר' יוחנן הוא אסף דהכא הוא אסף דתמן וכו'".
- ו. זה לשון הגהות הגר"א [א] שם: רש"י ד"ה נבואה כו' אברהם כו'. נ"ב אבל בסדר עולם לא חשיב אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן עלי שלמה נריה מסיח, וחשיב במקומם ג' בני קרח אסף והימן ויאתן וידתן וזכריהו הכהן ודניאל, כי לא חשיב במ"ח נביאים רק אחר מות משה וכו', ע"כ. [ורה עוד ברבינו בחיי פרשת וארא (ו, כג) וז"ל: והנה בפרשה הזאת תמצא ו' נביאים שהם משבט לוי והם, אהרן, ומשה, ופנחס שהוא אליהו, ושלשת בני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף. שכן מנאום רז"ל (סדר עולם פרק כ) בכלל מ"ח נביאים, וששה אלה היו בדור אחד, ואולי ג' אלה בני קרח, הם שאמרו עליהם הכתוב: (במדבר כו, יא) "ובני קרח לא מתו"].
- ז. מן הראוי לציין כי בגליון הש"ס של רבינו עמ"ס מגילה מצאנו כתוב בכת"ק על הגהות הגר"א שם בזה"ל: בס"ד עיין מה שתירצתי בזה במס' ר"ה תמימת מוהרצ"ה חיות, עיין בגליון הש"ס שלי שם.

מכתבים למערכת:

לכבוד מערכת הגליון הנודע "מפתורא דאברהם" כולו מחמדים ד"ת משמחי לב מלאים זיו ומפיקים נוגה ועובדין טבין מאותו עיר וקדיש הרה"ק מפייסבורג זי"ע.

באתי בזאת להאיר על מה שהובא בגליון האחרון [גליון נא] פ' וארא העעל"ט מה שהקשה כ"ק אדמו"ר זי"ע על דברי החת"ס המובאים בשו"ת חלקת יעקב "והיטב אשר דיבר החת"ס בזה עפי" שיתת הש"ך חו"מ סי' כ"א אונס רחמנא פטריה אמרינן אונס רחמנא חייביה לא אמרינן", והעיר אדמו"ר זצ"ל בצד הגליון "מסקנת החת"ס מכאן דכמאן דעביד לא אמרינן, קשה להולמו, דבפ"י אמרו חז"ל בברכות ו ע"א וכו' חישב לעשות מצוה ונאנס עליה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה, והרי דאמרינן אונס כמאן עביד, אמנם אפשר דהקב"ה עושה כך מצד החסד" עיי"ש מה שפ"י בזה להפליא קרא בתהלים. ברצוני להאיר כי דברי מרן החת"ס זי"ע הינם כידוע כדרכה של תורה אף אם עניים הם במקום אחד עשירים הם במקום אחר, וכיון האדמו"ר זצ"ל להחת"ס שבעצמו כבר הרגיש בהערה זו בב' מקומות (לכה"פ) וכתב כדברים האלו וזל"ק (חת"ס עה"ת בראשית עמ' תקמח (קפד)): "איתא בירושלמי פרק מי שאחזו (גיטין פ"ז ה"ו) המקדש אשה על תנאי אם לא יבוא ליום פלוני לא יהיו קידושין ונאנס, ס"ל לרבי יוחנן אונסא דלא עביד ואינה מקודשת, ר"ל כאילו לא נעשה שום דבר והיה כמקודם התנאי, לכן הכא בקידושין אף על פי שאנס מ"מ אין כאן קידושין, דנהי דרחמנא פטריה מ"מ איננו כמי שעשה הדבר, אלא כמי שלא נעשה התנאי מעיקרא, לא יפסיד ולא ירויח. וריש לקיש סבר אונס כמאן דעביד וכו' וקי"ל כר' יוחנן, וכן פסק רמב"ם פ"ז מהל' סנהדרין (ה"ה) ובש"ע חו"מ פ"י סי' כ"א (ס"א). והנה אע"ג דהלכה כר' יוחנן לדינא דאונסא כמאן דלא עביד ונתבטל התנאי מעיקרא, מ"מ במצות ה' בחסדיו ורוב רחמיו עשה עמנו כל הנאנס ולא עשה מעלה עליו כאילו עשה, אלא עכ"פ אם ימצא אח"כ כחכו לעשות יעשה כמצותו". (ועיי"ש בהערת שער יוסף), וכ"כ מרן החת"ס בקיצור בתשובה (חו"מ סי' א ד"ה ולפי הנלע"ד): "אמרינן דאונסא כאלו נעשה מעשה בפועל, וקמ"ל הרמב"ם (עיי"ש במקור לעיל מיניה) דזהו מחסדי הבורא ית"ש על עושי רצונו אבל לא מעיקור הדין". ועיי"ש עוד במה שהאריך לפי זה.

ואסיים בברכה כה יתן ה' וכה יוסיף לזכותם לזכות הרבים ולהמשיך בעבודת הק' עוד רבות בשנים מתוך כט"ס יוסף סרולובניץ, מכון חת"ס ירושת"ו

מספר הרה"ח ר' אברהם כהן הי"ו: פעם אחת גילה רבינו זי"ע באזני מקורביו כי היות והעיר אשדוד הינה עיר ים ונמל ועלולה למשוך תיירים, **לכן בכל עת מרבה הוא בתפילה לפני ה', שלא יהיו כאן מלונות בעלי רמה גבוהה, כדי שלא תהיה העיר אבן שואבת לתיירים שיכולים לחלץ ח"ו עוד יותר את העיר...** ואכן ניכר לעין איך שתפילתו עשו פרי, בעוד ערים אחרות דומות מפותחות מאד בענף התיירות, הרי באשדוד לא ראו הצלחה בכך, מכוחו של אותו זקן, שכל ימיו היה מצטער על כך לטהר את העיר ולהחזיר בתושביה יראת ה' ואמונתו הטהורה.

בטל רצונך מפני רצונו...

סיפר כ"ק מרן התפארת מרדכי זי"ע כי עם התיישבותו של רבינו זי"ע בעיר אשדוד ובתחילת הקמתו את בית מדרשו וקריית פיטסבורג, היו בשכנתו בנינים חדשים שהוקצו ע"י הרשויות עבור 'עולים חדשים', רבינו זי"ע הפעיל מאמצים כבירים שבנינים אלו יוקצו עבור אברכים יראים ושלמים בני תורה וחסידות, ובכך יוכלו להשפיע לטובה על כל צביון העיר ותושביה, ואכן פעולותיו נשאו פרי ובקשותיו אושרו...

אך בטרם הגיע הדבר לכלל ביצוע, הפתעו לגלות ביום אחד - היה זה בערב חג הסוכות לפנות בוקר - איך שאוטובוסים מלאים באנשים נשים וטף מעולי גרוזיה הגיע לשם ומשם פנו לבתים החדשים שהוענקו להם ע"י הרשויות תוך הפרה בוטה מההסכם שנכתב ותחתם על ידיהם... אין לתאר את גודל העגמת נפש שהיה לרבינו זי"ע מכך כי תקוותו הרבה להביא לעיר רוח טהרה עילאית נגנזה לשעתו, אך מיד התעשת והתבטא ואמר: **"הרי הם ג"כ אחינו בני אברהם יצחק ויעקב ואם השי"ת רוצה שאעבדנו באופן זה אבטל את רצוני מפני רצונו..."**

ואכן החל רבינו לקרבם בפעולות שונות, והרצה בפניהם שיעורי תורה ויהדות, למרות שרבינו זי"ע מתקשה לדבר בשפת ה'עברית', לא פסק מלהשפיע עליהם טללי תחיה וחיוק, ונתקיימו בו דברי חז"ל (ברכות ו' ע"ב) "כל מי שיש בו יראת שמים דבריו שמעיים".

רבינו אף השתדל עבורם להצטרפותם ברוחניות ובגשמיות. בענין זה מספר הרה"ח ר' אברהם פול הי"ו שפעם אחת כשנסע יחד עם הרה"ח ישראל מאיר ירט הי"ו לארה"ב, ביקשם רבינו שישתדלו להביא עמהם ספרי תורה שנשארו בבית מדרשו בעיר 'פיטסבורג', עבור יהודי גרוזיה באשדוד שהתקשו בהשגת ספרי תורה.

במשך השנים נקשרו יהודים רבים מיוצאי גרוזיה אל רבינו זי"ע בעבותות של אהבה, והיו מהם שאף קבעו תפילתם בבית מדרשו של רבינו למרות שינויי הנוסחאות והמנהגים.

"לבם של ישראל"
יהודי ישראל נגשים לקבל ברכות
קדשו של רבינו זי"ע בסיומו של
אחד הנסיעות של הארגון 'יד איתמר'
שייסד בעיר אשדוד

'כי שם ה' נקרא עליך'

עצם הופעתו של רבינו זי"ע בעיר החולין, שככולו הדור בלבושו ובהדרת פניו המאירים, הביא רוח טהרה למקום, כאשר עמדו משתהים מול צורתו הק' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו.

כמו"כ החל לצאת שמעו הטהור בין תושבי העיר מעם ורבים באו להתדפק על פתחו להתפקד בדבר ישועה ורחמים, רבינו היה מקבלם בסבר פנים יפות ומאירות, כשלבנו שופע עליהם אהבה וחמלה רבה, מתוך אהבת ישראל מופלאה ללא מעצורים שרחש רבינו לכל אשר בשם ישראל יוכנה ובנועם שפתיו עוררם להתחזק זה בכה וזה בכה.

בחכמה ובפקחות היה ידוע היטב לחזור לנכני נפשם, ובמליצות לשונו הזך כבש לבם לחסות תחת כנפי השכינה. בכך הפכו משפחות רבות להיות יראי ה' ושומרי תורה ומצוות קלה כבחמורה.

אך רבינו לא הסתפק בהשפעתו על היהודים שבאים אליו, והיה מחשב עצות ותחבולות שונות איך להשפיע את אור האמונה והתורה על כל איש יהודי הדר בעיר, והיה עובר בין בתי כנסיות שבעיר בשבתות לעוררים בדרשות חוצבות להבות אש לעבודת השי"ת באמת ובתמים ולהתרחק כמטחווי מקלקולי הדור הפרוץ. כשלבנו בוער באש קודש 'להציל את השכינה הקדושה' ולהרבות כבוד שמים בעולם. כמו"כ הגה ויזם פעולות רבות ונפלאות כדי להחזיר את האמונה הטהורה בלבם של ישראל ולהאיר להם דרכי התורה והמצוות. [המשך בגיליון הבא א"ה]

'ורבים השיב מעוון' (ב)

מציל נפש מישראל

אחד הסיפורים המפורסמים אודות עבודתו הנשגבה של רבינו זי"ע בקירוב רחוקים, בתקופת מגוריו בארה"ב היא משנת תשי"ד, כאשר טרח רבינו בהצלת נפש יהודית מהתבוללות רח"ל.

נביא כאן את הסיפור כפי שמופיע ברשימותיו של הרה"ח ר' ישראל היימן שליט"א מב"ב [שימש כבעל תפילה בימים נוראים בבית מדרשו של רבינו באשדוד בח' שנים הראשונות לעלותו לארה"ק (תשל"א-תשל"ח), בשליחות קדשו של מורו ורבו כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א]. כפי ששמע בעצמו מפי רבינו זי"ע באחד השיחים:

כשהתגורר רבינו בנוא-ארק בארה"ב, הגיעה אליו אשה בבכיות נוראיות, רבי! בן יחיד לי ונסע למדינה רחוקה בארה"ב [-פלורידה] והוא מתכונן להתחתן עם גויה ל"ע וכמה שדיברנו איתו וניסינו לשכנעו לזנוח את הרעיון הזה לא צלח, ואם הוא יממש את זאת חיי אינם חיים.

שאל אותה רבינו ואיך את חושבת שאוכל לעזור לך בנידון? אמרה לו האשה: בקשתי היא שהרבי יקום וייסע למדינה זו וידבר על ליבו של בני שינח את תוכניותיו הקלוקלות ושהרבי יחזיר אותי הביתה.

חשב רבינו לעצמו אם אשה זו יכול להיות לה כזה סברא לבקש ממני שאקום ואסע למקום מרוחק כל כך (כ-36 שעות נסיעה ברכבת) הרי בוודאי יש דברים בגו, וכנראה שמשמים רוצים שאעשה דבר זה. קם רבינו ונסע למדינה ההוא והשתכן בבית מלון סמוך למקום מגוריו של הבחור הנ"ל.

הרבי התקשר לבחור והציג את עצמו בפניו, הבחור הכיר היטב את רבינו בהיותו מתגורר בשכונתו, והרבי אמר לו 'ברצוני לשוחח עמך אנא סור לבית מלוני', בתחילה לא כל כך רצה, הוא הבין במה דברים אמורים, אבל משום כבודו של הרבי הסכים ואמר 'אני בא'.

הבחור הגיע, והרבי שוחח עמו שיחה בת שעתיים, ובחור זה התהפכו לו המעיים בקרבו כתוצאה משיחה זו, והרבי אמר לו אבקשך שלמחרת בבוקר תשוב אלי לסיכום השיחה בינינו לפני שאני נוסע חזרה לביתי.

הבחור הגיע אליו למחרת, ושוב שוחח עימו הרבי משך שעה, הבחור לא עמד בזה, ופרץ בבכי מו, ואמר לרבי אני חוזר בי מכל מה שהתכוננת לעשות וחוזר בתשובה שלימה, והוא חזר יחד עם הרבי למקום מגוריו, בדרך כשנסעו ברכבת נסיעה שארכה כיומיים מתוך נקישות הרכבת בפסים עלה בליבו של הרבי הלחץ של השיר המפורסם 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו'.

ואמר לי הרבי שהוא חושב 'היות וחייברתי שיר זה בעידן חדוונתא דמצוה גדולה זו, להשיב בחור לחיק יהדותו, לכן התפרסם שיר זה פני כל, שבזמנו לא היה ילד קטן ביותר שלא ידע לשיר את השיר.

להציל את השכינה הקדושה...

עיקר משאת נפשו וכוונתו הטהורה בעלותו לארה"ק של רבינו היה כדי להרבות כבוד שמים ולקדש שמו ית' ע"י ריבוי פעולות לתורה וליראה, כפי שמצאנו כתוב בין רשימות קדשו של רבינו זי"ע שרשם לעצמו בתקופת ההכנות לעליה לכונן את ארה"ק ולהתיישב בה, וזל"ק:

(א) צריכין לעלות לארצנו הקדושה לעמוד על המשמר בכל חום וכח הנשמה להגן על כבוד השי"ת ותורתו, ועל כל מסירת היהדות, שזה היא יותר מוכרח בארה"ק כדי להציל את השכינה הקדושה מכאב הנורא שגורמים מקצת אחינו הטועים בארה"ק שהוא בבחי' הגם לכבוש את המלכה עימי בבית.

(ב) צריכים לעלות כדי להכריע את הכף לזכות.

(ג) צריכים לעלות ולבנות תורה, כי בזה מצילין כבוד שמים וממעטין את החילול השם ומרבים כבוד שמים.

(ד) עיקר מגמתי ורצוני לעלות לארה"ק ולהקים מוסד תורה ויהדות, כדי שכל יגיעתי בתור רבי בימי חיי לא יהי לריק ולא אהי נולד לבהלה, ויהי זה לנחת רוח לאבינו שבשמים ואשמח בזה, ומשם ואילך אין לי שום רצון והכל מסור בידו של הקב"ה לרצונו יתב' ואין לי רצון לעצמי כלל. "פנה אלי וחנני"...

מן החול אל הקודש

עם עלות רבינו זי"ע להשתקע בארץ הקודש [בחודש ניסן תש"ל] כאשר סיבבה ההשגחה העליונה שיתקע אהלו בעיר אשדוד, הבין כי מן השמים ייעדו עבורו עבודה נשגבה בענין קירוב רחוקים והבערת גחלת היהדות בלבות בני ישראל שאחזתם בתורה ומצוות היתה רופפת, שיתגדל ויתקדש שמייה רבא בעולמו.

גיל רבינו זי"ע לומר כי העיר אשדוד משופעת ב'חול' (-תרתי משמע) ועליי להפוך את החול לקודש...